

зйомкою вони, виявляється, мають ще одну перевагу – не потрібно вишукувати вільне поле, пристосовуючись під обставини та обираючи «краще серед гіршого». Потрібне нам відкрите типове поле, що відповідає всім нашим вимогам, ми можемо спочатку обрати на свій розсуд, а вже потім провести його зйомку в найбільш зручний час, враховуючи погодні умови та відсутність рослинного покриття. Навіть вже після відбору ґрунтових зразків [5].

Список використаних джерел: 1. Методика розрахунку антропогенного навантаження і класифікації екологічного стану басейнів малих річок України / А.В. Яцик, Л.Б. Бишовець, О.М. Петрук та ін. — К.: Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, Державний комітет України по водному господарству, УНДІВЕР, 2007. — 70 с. 2. Про охорону земель : Закон України за станом на 21 березня 2012 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2012. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-15>. 3. Ясетук Т. О. Методика оцінки антропогенного навантаження на меліорований агроландшафт та прилеглі до нього землі // Водне господарство України. — 2010. — № 5. — С. 40. 4. Інтенсифікація як складова економічної ефективності використання землі [Електронний ресурс] Режим доступу: https://otherreferats.allbest.ru/economy/00809970_0.html 5. Визначення вмісту гумусу за даними космічної зйомки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.50northspatial.org/ua/soil-humus-content-remote-sensing-data/>

УДК: 332.34:332.36.

І.І. Садовий, старший викладач

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТІВ ЗЕМЛЕУСТРОЮ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СІВОЗМІН

Проект землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь розробляється з метою організації сільськогосподарського виробництва і впорядкування сільськогосподарських угідь у межах землеволодінь та землекористувань для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва тощо. В Україні у 2015 році на законодавчому рівні намагались запровадити обов'язковість складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь для землекористувань понад 100 га [1]. Але зіткнувшись з низкою проблем і опором аграрних підприємств, було вирішено складати такі проекти на добровільній основі. Аграрії наголошують, що чітко дотриматись проекту сівозмін важко було навіть в умовах планової економіки, а в умовах ринкової економіки так стрімко змінюється кон'юнктура та ціни на

виробництво, що в «традиційному» вигляді проекти землеустрою повністю втілити в життя практично неможливо.

Підтримуємо думку науковців та аграріїв про те, що проекти сівозмін повинні відповідати сучасним умовам і вимогам, вони повинні мати динамічний характер і запроваджуватись не масово, а там де в цьому є необхідність. Сівозміна повинна проектуватись не як жорстко закріплена послідовність, а мати декілька варіантів і протягом року корегуватись відповідно до кон'юнктури ринку та погодних умов, але при цьому дотримуючись правил землеробства. Для запровадження динамічної сівозміни складають математичну модель, яку розраховують (уточнюють і перевіряють) після кожної агротехнічної операції (сівба, збір урожаю тощо). Таку модель потрібно складати окремо для кожного господарства з вартуванням конкретних природно-економічних умов і культури землеробства. Сучасний рівень інформатики та електронно-вирахувальної техніки повністю дозволяє виконати таку роботу.

Також значну увагу потрібно приділити підготовці робочих кадрів, які будуть своєю кваліфікацією відповідати вимогам сучасного становища земельних відносин. Більшість робіт інженерів-землепорядників в даний час направлено не на складання проектів і їх обґрунтування, а на встановлення меж, зміни цільового призначення та оформлення власності. Відповідно, з кожним роком кількість спеціалістів, (які можуть професійно розробляти проектні рішення щодо організації території та мали б відповідні економічні, агротехнічні та екологічні знання), скорочується. Ухил освіти на геоінформаційні технології себе не виправдовує в повній мірі, бо ці технології, хоч і прискорюють збір і обробку інформації, але не замінюють саме інженерний бік професії – проектування.

Існують декілька напрямків державної мотивації аграріїв, які можуть активізувати замовлення і складання проектів землеустрою щодо сівозмін. Перший – це застосування таких проектів, як один з інструментів боротьби зі спекуляцією землею і пов'язаних з нею: або зменшення економічної ефективності, або екологічні загрози. Другий – це використання проектів як інструменту запобігання хаосу на ринку, тобто використання проектів сівозмін, як нових проектів організації території. Третій підхід – це як інструмент підвищення якісних показників, а відповідно ціни землі як товару.

Питання власності одне з ключових під час проведення ефективної економічної діяльності. Побоюванням виникнення хаосу на ринку землі призвели до того, що 2002 року Верховна Рада України ухвалила зміни до перехідних положень щойно прийнятого нового Земельного Кодексу. Після завершення дії першого мораторію парламент кілька разів його подовжував. Востаннє - 6 жовтня 2016 року. Нинішній мораторій на продаж землі в Україні діє до 1 січня 2018 року [2]. Основні побоювання – через не досконале законодавство та нечесний ринок: утвориться монополія на землю невеликої кількості землевласників, земельними ресурсами заволодіють іноземці та землі скупують «спекулянти» тощо.

Щодо купівлі та продажу землі «спекулянтами», які не будуть займатись безпосередньо виробництвом, а намагатися максимізувати прибуток від продажу. Це, у свою чергу, вплине на обсяг виробництва, ціни на готову продукцію і поставить під загрозу державну продовольчу безпеку. Або навпаки «тимчасові» землевласники будуть використовувати землю занадто інтенсивно нехтуючи екологічними нормами, що теж буде мати катастрофічні наслідки. Власник землі на відміну від тимчасового користувача, не буде впадати в крайнощі – не використовувати землю чи використовувати з погіршенням її якостей.

Дещо зменшити негативні ефекти можливо завдяки запровадженню норми, що земля не може бути продана принаймні 3- 5 років після покупки та щоб унеможливити фіктивні договори на такі землі повинно бути складено проект землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозмін. Контроль за виконанням відповідного проекту землеустрою державними органами унеможливить порушення екологічних норм і будуть стимулювати використовувати землі для виробництва.

Якщо ринок стане вільним, окремі власники паїв на великих ділянках, які використовуються великими агрокомпаніями, можуть захотіти одразу ж продати свої паї, інші ж - навпаки відмовитися. Це може викликати хаос та створити необхідність організації під'їзних шляхів до окремих паїв тощо, через що землевласники, які готові продати паї, можуть опинитися в ситуації, що їхня земля окремо вже нікому не буде потрібна. Проекти організації території земельних часток паїв склалися майже 20 років назад і не враховували всіх особливостей, які виникнуть під час запровадження ринку землі. Потрібно складати нові проекти. Треба звернути увагу на те, що проекти землеустрою сівозмін майже тотожні проектам організації території сільськогосподарських підприємств.

Головні функції ринку: регулююча, стимулююча, розподільча, інтегруюча, інформаційна, соціальна, посередницька. Ціноутворювальна функція ринку виявляється при встановленні цін на товари та послуги. За допомогою цін виражаються різні економічні показники підприємницької діяльності. Інформаційна функція ринку полягає в тому, що через коливання цін на землю ринок дає усім суб'єктам господарювання об'єктивну інформацію, у тому числі щодо якості землі, що продаються на ринку [3]. Причини зниження врожайності при повторних посівах – погіршення живлення рослин фосфором, калієм, кальцієм, збіднення ґрунту гумусом, погіршення фізичних властивостей і структури ґрунту. Якісні показники ріллі неможливо поліпшити без застосування правил землеробства і в тому числі вибору кращого попередника і повернення культури на одне і те ж поле. А від так аграрії будуть замовлять і впроваджувати проекти сівозмін виходячи з цілі підвищення якісних показників, а відповідно й ціни ріллі.

Інший напрямок державної мотивації може полягати в запровадженні проектів сівозмін для проведення страхування врожаю. На врожайність культур впливають попередники. Інформаційною базою може бути історія полів. Але не

всі господарства сумлінно заповнюють цей документ. З іншого боку, господарства, які замовили та брали участь в розробці проекту землеустрою, і його дотримуються, що свідчить про високу господарську культуру, можуть претендувати на більші виплати чи меншу вартість послуг. Для цього потрібно прийняти відповідні державні нормативні акти.

Інший напрям мотивації є пріоритетність для господарств, які впроваджують відповідний проект землеустрою, при рівних інших умовах під час надання: кредитів державними банками, грантів, дотацій, субсидій, інших форми фінансової допомоги через державні програми (охорони земель, охорони ґрунтів, розвитку земельних відносин, виробництва певного виду продукції тощо). Або зменшення розміру податків, допомога в проведенні краудфандингу, наданні дорадчих послуги.

Список використаних джерел: 1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року No 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>. 2. П'ять причин існування мораторію на продаж землі в Україні [Електронний ресурс] // веб-сайт Deutsche Welle. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/5-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD-%D1%96%D1%81%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8E-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B6-%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%96-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96/a-36012099>. 3. Ринок [Електронний ресурс] // онлайн-енциклопедія Wikipedia. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ринок>.

УДК: [332.64:63]:631.95

К.Р. Трунова, магістр*

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ВРАХУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ТЕРИТОРІЙ ПРИ ГРОШОВІЙ ОЦІНЦІ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Врахування екологічного стану територій при грошовій оцінці земель сільськогосподарського призначення є необхідною умовою для визначення їх достовірної вартості, зниження податкового тиску на забруднених землях, запровадження заходів із підвищення родючості та охорони земель, підвищення прибутковості сільськогосподарського виробництва. Існуючі теоретичні та методичні підходи до грошової оцінки таких земель не в повній мірі враховують показники їх екологічної якості і базуються на застарілих даних.

**Науковий керівник – доктор екон. наук, професор, Т.І. Олійник*